NOVÉ NEBO JINAK VÝZNAMNÉ NÁLEZY LEPIDOPTER Z MORAVY A SLOVENSKA
NEUE ODER SOMST BEDEUTSAME FUNDE VON LEPIDOPTERA AUS MÄHREN UND DER SLOWAKEI

Oldřich J a k e š , Jaroslav M a r e k

V následujícím přehledu uvádíme některé významné nálezy Lepidopter, dokumentující současné rozšíření a obohacující naše znalosti o výskytu těchto druhů na našem území. Jde většinou o nová, dosud nepublikovaná naleziště, jsou však uvedeny i nálezy, které potvrzují některé staré, často materiálem nedoložené údaje. Pokud není uvedeno jinak, byl materiál získán vlastním sběrem a dokladové exempláře jsou v našich sbírkách.

Cossus terebra (Fabricius) - 1 ♂ uloven v Remetských Hámrech 18.-23. 7.1966. Je to druhý bezpečně doložený nález z Československa; první publikován Šmelhausem (1965) z téže lokality.

Heterogenea asella (Denis et Schiffermüller) - Dokladů o tomto nenápadném druhu je v naší literatuře velice poskrovnu, z Moravy z nové doby většinou chybí. Námi zjištěné lokality: Lysá hora u Ochozu 29.6.1967, údolí Říčky u Ochozu 30.7.1970, Chřiby - Salaš 21.6.1970, Radějov 1.7.1967, Kamenica n. Hr. 16.-23.7.1969.

Scopula umbellaria (Hübner) - Dalšími bezpečně doloženými lokalitami na Moravě jsou Hodonín (6.6.1972) a Nesovice (27.5.1973), na Slovensku Blatnická dolona ve Velké Fatře, kde byl 10.6.1972 druh v bohatých porostech Cynanchum vincetoxicum poměrně hojný.

Sterrha subsericeata (Haworth) - Kamenica n. Hr. 11.-14.9.1963, 16.-23.7.1969, 24.7.1971, celkem 9 ex., Jur pri Bratislave 24.9.1971, 2 ex. Bezpečně doložené nálezy z československého území. Hrubý (1964) uvádí jen velmi starý Huszův údaj z okolí Prešova jako nedoložený a nepravděpodobný.

Sterrha rubraria (Staudinger) - Konice u Znojma 6.8.1972, 3 ex., Ketkovický hrad v údolí Oslavy 1.8.1969, 2 ex., Zádiel 20.8.1971, 5 ex. Hrubý (1964) uvádí ze Slovenska nálezy z Bratislavy a Sv. Juru, při čemž pochybuje o jejich správnosti. Z Moravy dosud nebyl hlášen.

Sterrha eburnata (Wocke) - Ketkovický hrad v údolí Oslavy 11.9. 1969 1 ex. Ojedinělý, avšak důležitý doklad výskytu druhu na Moravě.

Thera cognata (Thunberg) - Zádiel 20.7.1971, 3 ex., Mokrance 8.-15.7. 1968, 1 ex. ve světelném lapači. Důležité potvrzení výskytu druhu v oblasti Jihoslovenského krasu.

Callostigia kollariaria (Herrich-Schäffer) - Druh byl poměrně nedávno objeven na území ČSSR Reiprichem (1966) ve Slovenském ráji. Další jedinci tohoto montánního druhu byli uloveni v Nízkých Tatrách (Demänovská dolina 12.7.1960, 1 ex., Gregor lgt., Liptovská Porúbka 12.6.1972, 2 ex.) a ve Velké Fatře (Blatnická dolina 10.6. 1972, 1 ex.).

Entephria infidaria (De Laharpe) - Překvapující nález tohoto montánního druhu, vázaného na přirozené listnaté nebo smíšené porosty, v údolí potoka Říčky u Ochozu nedaleko Brna, kde bylo 24.6.1967, 24.6.1969 a 16.7.1973 uloveno celkem 17 ex. Dosud je z ČSSR bezpečně doložen výskyt na Šumavě (Novák, Spitzer 1972), výskyt na Moravě uvádí Skala (1931-32) bez udání bližší lokality.

Coenotephria obsoletaria (Henrrich-Schäffer) - 1 ♀ ulovena 3.8.1961 v oblasti Magurky v Nízkých Tatrách. První bezpečně doložený výskyt mimo oblast Vysokých Tater.

Hydriomena ruberata (Freyer) - Další lokalitou tohoto druhu je Liptovská Porúbka v Nízkých Tatrách, kde byly 12.6.1972 uloveny 2 ex.

Eupithecia veratraria (Henrrich-Schäffer) - Frenštát 17.7.1973, 1 ex., Soláň 31.7.1973, 1 ex. První údaje z Bezkyd, Z Moravy jsou dosud známy jen staré údaje Skalovy (1911-12) z Jeseníků a Králického Sněžníku.

Epione vespertaria (Linné) - Další lokalitou na Moravě je Brno-Bystrc (20.7.1951 1 ♀), na Slovensku Zádiel (20.7.1971, 1 ♂ a 1 ♀) a Dlhá n. Kysucou v Javorníkách (3.8.1972 1 ♂).

Ogygia nigrescens (Höfner) - Štúrovo 27.-29.6.1963, 2 ex. První doložený nález z našeho území. Dříve považována za subspecii druhu O. forcipula (Hb.).

Ochropleura praecox (Linné) - Další nálezy tohoto psammofilního druhu dokumentují jeho přítomnost nejen v nižších polohách, ale i na horách v poměrně značných výškách (viz též Starý, Marek 1966): Čejkovice 12.9.1972, Ostroh 28.6.1970, Brno-Černá Pole 30.8.1963, 1.9.1970, 31.7.1971, Beskydy-Visalaje 27.6.1972, Remetské Hámre 18.-23.7.1966.

Ochropleura flammatra (Denis et Schiffermüller) - Kúty 11.8.1973,1 ex. Dosud jsou známy jen tři staré údaje o výskytu druhu v Brně (Skala 1911-12), Moravské Třebové (Skala 1942) a Nových Zámcích (Hrubý 1964). V sousedním Rakousku i Maďarsku je udáván z většího počtu lokalit (Sterzl 1967, Kovács 1953 a 1956).

Rhycia lucipeta (Denis et Schiffermüller) - Další lokalitou na Slovensku je Dlhá n. Kysucou v Javorníkách, kde byl 20.9.1972 uloven 1 ex.

Epilecta linogrisea (Denis et Schiffermüller) - Další ojedinělé nálezy druhu dokumentují jeho trvalou přítomnost na Moravě: Mikulov 2.8.1969, 1 ex., Bítov 10.8.1972, 1 ex.

Paradiarsia glareosa (Esper) - Ujčov 2.9.1966, 3 ex., Prudká u Doubravníka 26.8.1970, 21.9.1971, 28.8.1972, celkem 7 ex. První doložený výskyt druhu na Moravě. Na Slovensku zjištěna Elsnerem a Titzem (in lit.), další námi doloženou lokalitou je Dlhá n. Kysucou, kde byla 20.9.1972 ulovena 1 ♀.

Cucullia argentea (Hufnagel) - Pavlov 11.6.1973, 1 ex. Z oblasti Pavlovských kopců pocházejí i další 3 ex., ulovené v srpnu 1963 Valentou v Horních Věstonicích. Tyto nálezy dokumentují přítomnost druhu na Moravě i v současné době. Z Moravy dosud udávána Skalou (1931-32) z Lednice a týmž autorem (1923-24) z Opavy.

Dryobotodes monochroma (Esper) - Další lokalitou na jižním Slovensku mimo oblast Kováčovských kopců jsou Gbelce, kde bylo 15.9.1973 uloveno 15 ex.

Apatele cuspis (Hübner) - Vzhledem k makroskopicky nesnadnému rozlišení tří velmi podobných druhů rodu Apatele (psi, tridens a cuspis) nutno dřívější údaje, nadoložené dokladovým materiálem, brát s rezervou. Dalším bezpečně prokázaným místem výskytu, jsou Kúty, kde byly 27.8.1972, 11.8.1973 a 5.9.1973 uloveny celkem 4 ex. Pokračující devastací tohoto biotopu bude však druh zřejmě brzy vytlačen.

Phlogophora scita (Hübner) - Další pozoruhodnou lokalitou tohoto montánního druhu na moravské straně Českomoravské vysočiny, v její nižší části, je Čebín, kde byl 10.7.1967 uloven 1 ex. Dosud z této oblasti udáván pouze Povolným (1951) ze Senorad.

Eucarta amethystina (Hübner) - Je nám znám z východního Slovenska z Vinného, kde byl uloven 10.7.1965 1 ex. a Senného, kde přiletělo 19.7.1972, 3.5., 8.6., 3.8. a 11.8.1973 celkem 6 ex. do světelného lapače. Doposud existují jen staré údaje z oblasti Malých Karpat (Hrubý 1964), doklady z novější doby zcela chybí.

Oligia versicolor (Borkhausen) - Dalšími lokalitami tohoto, z našeho území donedávna neznámého druhu, jsou: Velká Fatra - Blatnická dolina (12.-17.7.1967), Nízké Tatry - Partizánská Lupča (21.7. 1973), Vysoké Tatry - Nový Smokovec (29.-31.7.1970) a Remetské Hámre (10.7.1965). Nedostatek údajů zřejmě spočívá v neznalosti nebo jen povrchní determinační práci mnohých sběratelů, takže mnoho cenných údajů o výskytu habituálně značně podobných druhů (z nichž jeden je velmi hojný) uniká pozornosti.

Amphipoea lucens (Freyer) - Druh, nedávno objevený na Šumavě (Novák, Spitzer 1972), byl námi sbírán na Českomoravské vysočině v oblas-

ti Velkého Dářka, kde byl 19.8.1967 poměrně hojný zvečera v porostech Molinia coerulea. Tamtéž uloveny 2 ex. 3.9.1972.

Archanara neurica (Hübner) - Zlechov 10.7.1973, 1 ex. ve světelném lapači. Nový druh pro Moravu; nejblíže znám z Kút, kde by sbírán Jakešem (in lit.).

Caradrina albina rougemonti (Spuler) - Jediným dosud známým nalezištěm u nás byly Kúty (Hrubý 1964). 1 ex. byl námi uloven ve vápencovém kaňonu u Prosieku v Chočském pohoří 30.7.-2.8.1968 (Boursin det.).

Caradrina aspersa (Rambur) - Další lokalitou na Slovensku je Zádiel, kde byl 27.7.1973 uloven 1 ex.

Acosmetia caliginosa (Hübner) - Další důležité doklady o výskytu této, v literatuře velmi zřídka uváděné Noctuidy na našem území: Brno-Černá Pole 28.7.1964, Brno-Řečkovice srpen 1967, Želešice u Brna 26.6.1971, Mikulov 31.7.1971, Mušov 3.8.1957, Hlohovec na již. Moravě 7.7.1973 a 5.8.1973, Sedlec u Mikulova, 11.7.1973 a 3.8. 1973, Radějov 10.-25.6.1961 a Štúrovo 22.-25.5.1963, 16.-18.8. 1963, 12.5.1964.

Porphyrinia parva (Hübner) - Čejkovice 27.6.1972, 1 ex. ve světelném lapači. Druh je z našeho území znám dosud jen ze Štúrova na jižním Slovensku (Hrubý 1964). Nový druh pro Moravu.

Eutelia adulatrix (Hübner) - Překvapující nález téměř bezvadného ♂ 7. 7.1973 v Brtnici na Jihlavsku. Druh zde nemá podmínky pro existenci, jde zřejmě o další případ zavlečení člověkem dnešní intenzivní mezinárodní dopravou, podobně jako to předpokládají Králíček, Marek a Povolný (1970) v případě nálezů Euxoa flavina (H.S.) a Dyspessa salicicola (Ev.) na našem území.

Syngrapha ain (Hochenwarth) - Další doklady trvalé přítomnosti druhu na vhodných stanovištích v širším okolí Brna: Ořešín 14.7.1956, 1 ex., Adamov 24.6.1971, 1 ex., Vranov několik ex. v červnu 1973 (Z. Novák lgt.).

Trichoplusia ni (Hübner) - Typický migrant, ojediněle již v minulosti u nás zjištěný (Skala 1911-12), byl uloven v jednom ex. 20.9.1972 v Dlhé n. Kysucou.

Prodotis stolida (Fabricius) - Rovněž zástupce známých migrujících Lepidoptera; jeden oletaný ex. uloven 16.9.1969 v Ostrohu u Uh. Hradiště do světelného lapače.

Lygephila limosa (Treitschke) - Překvapující a pro Moravu nový nález 1 ♀ tohoto druhu 15.7.1967 v Řečkovicích u Brna. Dosud známý jen z několika lokalit na jižním a východním Slovensku (Hrubý 1964).

Zanclognatha tarsicristalis (Herrich-Schäffer) - Druhým bezpečně doloženým místem výskytu je Zádiel, kde bylo 27.7.1973 uloveno celkem

13 ex. Z našeho území dosud spolehlivě doložen jen Čaputou (1970) z Děvínské Kobyly u Bratislavy.

Cycnia luctuosa (Hübner-Geyer) - Z housenky, nalezené v srpnu 1971 v Zádielu, se v květnu 1972 vylíhla 1 ♀. Důležitý doklad, nový pro Slovensko, o tom, že tento vzácný přástevníček se i v současnosti na našem území vyskytuje. Staré údaje Skalovy (1911-12, 1924) o výskytu na Moravě byly v nedávné době též potvrzeny nálezem 1 ♂ na Mohelnské stepi (Hladký in lit.).

Zusammenfassung

Die Autoren gehen die Übersicht über einige bemerkenswerte Funde mancher Lepidoptera - Arten, welche für unsere Kenntnis gegenwärtiger Verbreitung dieser Arten auf dem Territorium der ČSSR sehr wichtig sind.

Literatura

Čaputa A., 1970: Lepidoptera prírodnej rezervácie Devínska Kobyla. Ent. problémy, 8: 55-153.

Hrubý K., 1964: Prodromus Lepidopter Slovenska. Bratislava.

Kovács L., 1953: Die Grosschmetterlinge Ungarns und ihre Verbreitung. Folia ent. Hung. (seiries nova), 6:76-164. Budapest.

Kovács L., 1956: Die Grosschmetterlinge Ungarns und ihre Verbreitung II. Folia ent. Hung. (series nova), 9:89-140. Budapest.

Králíček M., Marek J., Povolný D., 1970: Významné a nové faunistické nálezy Lepidoter z Moravy a Slovenska. Ochrana fauny, 4/1: 1-9.

Novák I., Spitzer K., 1972: Výsledky faunisticko-ekologického studia Lepidopter (Noctuidae a Geometridae) rašeliniště Mrtvý luh u Volar a okolí. Sborník Jihoč. muz., přír. vědy, XII - Suppl. 1.

Povolný D., 1951: Příspěvek k poznání motýlů hadcové stepi u Mohelna a jejího okolí, III. Sborník přír. klubu v Třebíči, 1: 1-8.

Reiprich A., 1966: Ďalšie nálezy motýlov z oblasti Slovenského raja a okolia Spišskej Novej Vsi. Ent. problémy, 6: 125-153.

Skala H., 1911-12: Die Lepidopterenfauna Mährens. Verh. d. naturforsch. Vereines in Brünn.

Skala H., 1923-24: Beitrag zur Lepidopterenfauna Mährens und öst. Schlesiens. Ztschr. d. öst. Ent. Vereines, 8: 82-87; 9: 42-43.

S k a l a H., 1931-32: Zur Lepidoterenfauna Mährens und Schlesiens. Arb. d. ent. Abt. d. Landesmuseums, XXX, Brünn.

S k a l a H., 1942: Falter aus Mähren und Schlesien. Ztschr. W. Ent. Vereines, 27: 274-277.

S t a r ý J., M a r e k J., 1966: Příspěvek k faunistice můrovitých Československa (Lep., Noctuidae). Zprávy čs. spol. ent. při ČSAV, 2: 77-92.

S t e r z l O., 1967: Prodromus der Lepidopternfauna von Niederösterreich (1. Teil). Verh. d. Zool.-Bot. Ges. in Wien, Bd. 107: 75-193.

Š m e l h a u s J., 1965: Cossud terebra (F.) nový druh motýlů (Lepidoptera) pro Československo. Zprávy čs. spol. ent. při ČSAV, 1/5 - 6: 28-29

Adresy autorů (Anschriften der Autoren):

Oldřich Jakeš, Vackova 50, 612 00 Brno 12.
ing. Jaroslav Marek, Venhudova 21, 614 00 Brno 14.